

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

107. An Cardinalis, verbi gratia, qui mandat Clauista vt scribat extra
Conclauē circa materiam electionis, in censuram Pij IV. incurrat? Ex quo
deducitur, quod censura prolata contra aliquid ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Pontificis electionem conditum fuisse, facili contrarium effectum operari posse contra l. legata inutiliter, ff. de adm. leg. Non obstat Quemadmodum omnibus egressis omnes ad redendum compellendi sunt, ita & quando partium exierit, iudicandum esse, arg. d. l. Quæ de tota, quia respondeo legem illam procedere non posse, ubi-
cunque eadem ratio non subest, vt per gloss. in Clem. 11. in vet. defensor de reb. Eccles. non alien. & gl. in l. Qui hominem in princ. ff. de solu. & per las. in l. Serui electione §. cum fundus, ff. de leg. 1. cum multis similibus sed in casu isto non subest eadem ratio: ergo & c. Patet, quia omnibus ex eumibus tunc sine Pastore Ecclesia relinqueretur, quod quidem maximi momenti, infinitique ponderis esse nouimus, vt gloss. in Clem. Ne Romani §. Cæterum. Secus est, quando aliqui tantum exeunt, quia ad alios eligendi facultas recidit, qui vt dixi, facilius etiam in concordiam adducuntur. Non obstat poenalem Constitutionem ob utilitatem publicam extendi posse per text. ubi Bar. in d. §. Exercitium respondetur enim id locum habere, quando, nisi fieret extensio, publica utilitas laderetur, vt ibi per Bar. dicentem, ideo demisso ab exercitu admissum aq. cohorte extensionem fieri, quia alias delictum contra publicam utilitatem impunitum remaneret, contra l. Ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. Sed in propostis difficultate quamuis isti non cogentur, nihilominus Ecclesia sine Pastore non remaneret, quia ab aliis facilius electio fieret, vt diximus. Ita ille, qui tamen pro affirmatiua sententia affert Angelum cum rationibus minimè contemnendis, ad illum, & non pigebit.

RESOL. CVII.

An Cardinalis, v. g. qui mandauit Conclauista, vt scribat extra Conclauem circa materiam electionis, in censuram Pij IV. incurrat!
Ex quo deducitur, quod censura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes.
Ideo si quis mandaret famulo, vt legeret librum hæreticum & ipsum audiret, non incidere in censuram latam contra legentes libros Hæreticorum.
Et iam inferitur non incurere censuram latam contra colloquentes cum Monialibus, si quis loquatur cum ipsis per intermediam personam.
Et notatur in primo casu supra posito Cardinalem in tali casu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli? Ex part. 12. tractat. 2. Ref. 14.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, nam qui per alios facit per se ipsum facere videtur, vt affert Regula 72. Qui facit, & c. in 6. Unde qui mandat solui, ipse videtur soluere, vt ait Et si de offic. eius cui mandat. est inuisiditio. Et ideo is, qui alienam iurisdictionem exequitur, non pro suo imperio agit, sed pro eo cuius mandato ius dicit, l. Et si de offic. eius cui mandat. est inuisiditio confessioni- que eius cui fides datur, qui vel per se, vel per Advocatum suum, in libello supplicè porrecto, aliquid afferit, quod contra se est, l. Cum precum. cap. de liberal. caus. Et valet dictum testis dicentis. Titium ligna amputasse, etiam si per alium, vt consilio suo. 13. lib. 2. ait Marianus Socinus nepos. Sic & in testamentis, atque vltimis eulogijs, qui sepulturam per alium eligit, perinde est ac si eligeret per seipsum, Anchar. consil. 214. Et qui alieno annulo tabulas testamenti signat, perinde est atque si proprio annulo signasset. §. Possent Inst. de Testam.

2. Sed ego puto in tali casu non incidere in censuram, quia censura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes, ita Sanchez tom. 1. de matrim. lib. 4. dist. 49. n. 1. & 2. Henriquez lib. 13. cap. 17. n. 2. & alij.

3. Dices in hoc casu Cardinalis operatur in fraudem legis ne in censuram incurrat. Respondeo, quid inde? censura enim non fertur contra eum qui aliquid operatur fraudulenter ne incidat in ipsam, sed contra facientes actiones sub censura prohibitas, & ideo si quis ne incidere in censuram Bullæ Cœnæ, mandaret famulo vt legeret librum hæreticum & ipsum audiret, non incidere contra legentes libros hæreticorum; quia in tali casu Dominus non legit, sed facit legere. Ita Fagundez in Decalog. tom. 1. capite 14. num. 27. art. 8. Trullench. in Decalog. tom. 1. libro 1. capite 3. dub. 9. §. 3. num. 24. Coninch de fide disputation. 18. dub. 11. num. 178, & alij. Ergo & in casu nostro Cardinalis non incidit in censuram, quia non scribit litteras extra Conclauem, sed mandauit, vel consuluit, vt scriberentur. Nec obstat auctoritas Bonacinæ adducta supra in Resol. 10. nam distinguendum est inter Collocutionem, & scripturam, & in ista materia non est faciendi extensio, sed strictè verba sunt interpretanda.

4. Ad argumenta pro contraria sententia adductum, quod qui per alium facit, per seipsum facere videtur. Respondeo primo, hoc procederet forsitan in nostro casu, si Cardinalis mandaret famulo, vt nomine ipsius Cardinalis litteram scriberet. Secundo illud axioma intelligendum est stante fictione Iuris, quæ quidem non sufficit, vt quis in censuram incurrat, & sic probabiliter aliqui afferunt non incurtere in censuram contra colloquentes cum Monialibus, si quis loquatur cum ipsis per intermediam personam. Et ita me citato docet Tamburinus de iure Abbatissarum dist. 25. quæst. 8. numer. 2. & 3. & me citato Pellizzarius de Monialibus cap. 5. sect. 5. num. 215. & me citato Ianuarius de Casibus reseruatjs resolut. 134. num. 49. cum alijs notat dictum Cardinalem in tali casu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli.

RESOL. CVIII.

Qua diligentia uti debeant Prælati in persecutandis epulis in Conclauis intrantibus?
Et docetur in isto casu, & alijs, quod iuramenta de obseruandis statutis, legibus, & constitutionibus secularibus, vel Ecclesiasticis, intelligenda sunt quatenus sunt in usu, & obseruantur?
Et aduertitur præceptum sub poena suspensionis non inducere peccatum mortale, nisi expresse, & verbis æquiualentibus id significetur.
Et notatur, quod si supradictus Prælati adhibendo diligentiam moralem in persecutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipso inferendum graue damnum, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur?
Ex part. 12. tr. 2. Ref. 15.

§. 1. In Bulla præfati Pij IV. sic habetur: Prælati quoque ad Custodiam Conclauis deputati, sub poena periurij, & suspensionis à diuinis, maxima, & exquisita diligentia utantur in inficiendis, ac persecutandis epulis, & alijs rebus, ac personis in Conclauis intrantibus, & de eo exeuntibus, ne sub earum rerum velamine, luctera; aut nota, vel signa aliqua transmittantur; ita ibi: Et quidem illa verba: maxima

Sup. hoc magis late in tom. 5. tr. 1. Ref. 75, & in alijs eius primæ not.

Sup. hoc præter doctrinam Ref. not. præterita, signanter in tom. 4. tr. 3. Ref. 444 §. Sed hanc, ad lin. 6. Sed lege eam per totam.

Quæ hic est supra Ref. 103.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 84. §. 2. ad medium, & in Ref. 88. §. Sed in fine, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 306, in fine. Et pro mandato contento in penult. lin. huius Ref. sup. in Ref. 103. §. vlt. ante medium, à vers. Nota vero.